

Les empremtes socials de la recessió

- Incapaços de modificar el sistema, optem per recuperar la funció de l'Estat en l'economia

SALVADOR GINER*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 6.12.09

El daltabaix econòmic iniciat el 2008 amb les bancarrotes als Estats Units va produir la caiguda europea de la producció i l'estancament del creixement als grans països asiàtics. Les repercussions per a Espanya – explosió de la bombolla immobiliària i vertiginós augment de l'atur– són dolorosament conegudes. Han estat pitjors que les d'altres economies, en fase de recuperació, sense que la nostra surti encara del marasme. Malgrat la imatge popular, la nostra indústria encara està més malament que la construcció. Som el malalt d'Europa. És un moment excel·lent per parar-se a pensar.

Estem davant una recessió, no una crisi. (Les crisis ho són de sistema, cosa que no s'entreu, no de reajustaments.) El terreny està ben adobat perquè oportunistes, deshonestos i especuladors es converteixin en diana de la indignació popular. Però l'atenció que reben els estafadors –com a delinqüents que són– no hauria de distreure'ns del fet que, per molt que hagin robat des dels seus llocs de responsabilitat política o pública, no són la causa de la recessió. Aquest fenomen obeeix més a raons cícliques de mercat que a cap altra cosa. Moralitzar l'economia és marejar la perdiu.

La present recessió, superior en gravetat a la que va portar la guerra del Yom Kippur, amb l'alça de preus del cru el 1974, i infinitament menys

greu que la de l'any 29, està deixant notables empremtes al seu pas. Incapaçs com som de modificar el sistema de soca-rel, una primera repercussió ha estat la franca represa de la funció estatal en la recuperació econòmica. L'exèrcit neoliberal es bat en retirada (momentàniament, no es facin il·lusions) davant el sobtat despertar de la fórmula socialdemòcrata, que tants donaven per morta. La fórmula que ha estat assetjada amb insistència com a objectiu neoliberal, perseguit amb gran empena i amb indestructible fe des dels temps de **Ronald Reagan** i **Margaret Thatcher** per les esforçades hosts de la privatització universal.

Hem de reconèixer-los el mèrit: fins i tot la Xina, enfundada en la seva cotilla maoista, ha caigut de genolls davant el déu del capitalisme. La recessió del 1929 va portar sang, suor i llàgrimes en forma de terror feixista o estalinista, fam, genocidis i una descomunal guerra mundial. Això d'ara, arran de la combinació de responsabilitat pública, intervencionisme i pragmatisme, és molt menys greu: la criticada fórmula del socialisme democràtic (¿n'hi ha cap altre?) ha donat alguns resultats. Fins i tot el president dels Estats Units, **Barack Obama**, inicia un cicle de respectuosa intervenció pública, com mostren els seus plans per posar a l'hora la sanitat.

La fórmula socialdemòcrata no és res si no va acompanyada de coratge polític. Els governs que tenen la missió de defensar-la han de saber que d'ells s'esperen mesures que desagradaran a molts dels seus votants. Així, no pocs analistes econòmics a qui ningú pot acusar de ser de dretes ja estan exigint una revisió estructural del mercat laboral. Si enfonsem les empreses, no ens en sortirem, d'aquesta.

Aquesta revisió ha d'anar acompanyada d'una verdadera ofensiva per a la creació de més i millor capital humà, paral·lelament a un pla sever de reabsorció de la força laboral a través de la capacitació dels desocupats, combinada eficaçment amb polítiques socials que els sustentin solidàriament. Hi ha prou exemples a Europa perquè ningú pensi que es tracta d'una idea utòpica. El coratge inclou el rebuig a recolzar indústries que pol·lueixen i no milloren l'ambient: no s'ha de promulgar una llei per a l'economia sostenible amb una mà i, amb l'altra, recolzar la que no ho és.

La recessió està deixant les seves empremtes. La immigració de bracers sense qualificació disminueix com si les poblacions d'origen fossin sismògrafs hipersensibles. La cautela s'imposa sobre el nombre de fills que desitja tenir la ciutadania. Les llistes dels qui, atemorits per la intempèrie del mercat, prefereixen entrar en el funcionariat segueixen creixent.

Fins i tot els economistes, que ahir parlaven irresponsablement d'una «nova economia» pensant que l'aparició d'internet havia transformat la seva naturalesa més íntima, miren ara cap a un altre costat. (Incloent-hi diversos receptors de premis Nobel, que van demostrar la insolvència dels seus models matemàtics per enfrontar-se a les forces impossibles de matematitzar.)

Una de les repercussions més greus de la recessió és que els gremis i corporacions que defensen interessos sectorials s'atrinxerin encara més en els seus privilegis i facin xantatge a governs que creuen tenir a les seves mans. Aquests haurien de saber enfrontar-se fins i tot als seus suposats amics. La retòrica hiperbòlica de l'interès general per després

justificar rendicions incondicionals a sectors molt sectorials –valgui la trista redundància– és una claudicació que els amics de la socialdemocràcia no haurien de perdonar.

*President de l'Institut d'Estudis Catalans.